

Spis treści

Przedmowa	5
Część pierwsza — Zagadnienia ogólne	
Rozdział I. Przedmiot i początki psychologii rozwojowej dzieci i młodzieży —	
Opracowała MARIA ŻEBROWSKA	11
1. Przedmiot i zadania psychologii rozwojowej	11
2. Początki psychologii rozwojowej	14
3. Źródła psychologii rozwojowej	16
4. Pierwsze koncepcje rozwoju	20
Bibliografia	30
Rozdział II. Zarys historii psychologii rozwojowej w XX wieku —	
Opracowała MARIA ŻEBROWSKA	31
1. Psychologia rozwojowa w Europie Zachodniej	31
2. Psychologia rozwojowa w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej (opr. Z. BABSKA i M. ŻEBROWSKA)	39
3. Psychologia rozwojowa w Związku Radzieckim	48
4. Psychologia rozwojowa w Polsce	55
Bibliografia	64
Rozdział III. Teorie rozwoju psychicznego — Opracowała MARIA ŻEBROWSKA	66
1. Nowsze ujęcie problemu „dziedziczność czy środowisko“	66
2. Procesy dojrzewania i uczenia się	70
3. Istota i czynniki rozwoju	75
4. Dialektyczna teoria rozwoju psychicznego	77
5. Okresy i fazy rozwoju psychicznego	85
Bibliografia	93

Rozdział IV. Metody badawcze stosowane w psychologii rozwojowej —

<i>Opracowała ZOFIA BABSKA</i>	95
A. Uwagi wstępne	95
B. Wybór problemu badań	96
C. Program badań	97
1. Program badań nad zależnością właściwości dzieci od ich wieku	97
2. Program badań nad wpływem czynników zewnętrznych na właściwości i rozwój dzieci	100
3. Badania podłużne	103
4. Badania poprzeczne	105
D. Zbieranie danych empirycznych	105
1. Techniki obserwacyjne	106
a. Prowadzenie dzienników obserwacji	106
b. Obserwacja fotograficzna	107
c. Próbkę czasowe	110
d. Próbkę zdarzeń	112
e. Ocena cech	113
f. Analiza jednostek pola	113
2. Techniki eksperymentalne	114
a. Eksperyment laboratoryjny. Urządzenie laboratorium psychologii dziecka	114
b. Eksperyment naturalny	117
c. Eksperymenty o cechach mieszanych	118
E. Określanie indywidualnych właściwości jednostek i grup. Testy stosowane w psychologii dziecka	120
1. Postępowanie prowadzące do diagnozy	120
2. Testy stosowane w psychologii dziecka	126
Bibliografia	129

Rozdział V. Rozwój wyższych czynności układu nerwowego dziecka —

<i>Opracował ZIEMOWIT WŁODARSKI</i>	130
1. Orientacyjne dane dotyczące budowy i rozwoju układu nerwowego	130
2. Reakcje wrodzone	136
3. Reakcje nabyte na bodźce bezpośrednie	138
4. Reakcje nabyte na bodźce słowne	144
5. Specyficzne cechy wyższych czynności nerwowych dziecka	147
6. Typy układu nerwowego	150
Bibliografia	153

Część druga — OKRESY ROZWOJU

Rozdział VI. Wiek niemowlęcy — <i>Opracowała HALINA SPIONEK</i>	157
A. Stadium noworodka	157
B. Rozwój fizyczny niemowlęcia	161
C. Rozwój ruchowy niemowlęcia oraz rozwój podstawowych form jego działalności	163
1. Zmiany postawy ciała i rozwój lokomocji	163
2. Rozwój manipulacji	167
3. Rozwój zabawy	170
D. Rozwój procesów poznawczych	172
1. Rozwój wrażeń i spostrzeżeń	172
2. Rozwój mowy i myślenia	177

E. Rozwój uczuć, kontaktów społecznych i woli	181
1. Rozwój uczuć i kontaktów społecznych	181
2. Rozwój woli	184
F. Warunki niezbędne dla prawidłowego rozwoju niemowlęcia	187
Rozdział VII. Wiek poniemowlęcy. — <i>Opracowała HALINA SPONEK</i>	189
A. Rozwój fizyczny dziecka	189
B. Rozwój ruchowy dziecka oraz rozwój jego sprawności w życiu codziennym	190
1. Rozwój lokomocji	190
2. Rozwój ruchów rąk	191
3. Rozwój sprawności w życiu codziennym	192
C. Rozwój zabawy jako podstawowej formy działalności dziecka w wieku poniemowlęcym	197
1. Zabawy tematyczne	197
2. Zabawy konstrukcyjne	199
3. Zabawy dydaktyczne	201
4. Zabawy ruchowe	202
D. Początki twórczości artystycznej	202
1. Rysunki	202
2. Ulepianki	204
3. Wycinanki	206
E. Rozwój procesów poznawczych	207
1. Rozwój spostrzeżeń dziecka i jego wiedzy o świecie	207
2. Rozwój mowy	210
3. Rozwój myślenia	213
4. Rozwój uwagi, pamięci i wyobraźni	215
F. Rozwój uczuć, kontaktów społecznych, woli i osobowości	217
1. Życie uczuciowe	217
2. Kontakty społeczne	218
3. Wola	221
4. Początki osobowości	222
G. Przemiany rozwojowe zachodzące w pierwszych trzech latach życia. Podsumowanie.	224
H. Instytucje opiekuńczo-wychowawcze zajmujące się dzieckiem w pierwszych trzech latach życia	226
1. Żłobki	226
2. Państwowe Domy Małego Dziecka	227
I. Ogólne wskazania pedagogiczne dotyczące pierwszych trzech lat życia dziecka	228
Bibliografia	233
Rozdział VIII. Wiek przedszkolny — <i>Opracowała KAZIMIERA TYBOROWSKA</i>	235
A. Uwagi wstępne	235
B. Rozwój działalności i kontaktów społecznych	238
1. Rozwój zabawy	238
a. Teorie zabawy — zarys historyczny	239
b. Współczesne poglądy na rolę zabawy w rozwoju dziecka	242
2. Twórczość dziecka	249
3. Praca i nauka	256
C. Rozwój fizyczny	258
1. Rozwój muskulatury i kośćca	259
2. Rozwój układu nerwowego i wyższej czynności nerwowej	260
a. Rozwój układu nerwowego	260
b. Rozwój wyższej czynności nerwowej	261
3. Rozwój ruchowy	262

D. Rozwój psychiczny	266
1. Rozwój umysłowy	266
a. Wrażenia i spostrzeżenia	267
b. Wyobrażenia	271
c. Pamięć i uwaga	272
d. Mowa i myślenie	276
2. Rozwój uczuć i woli	286
3. Kształtowanie się osobowości	290
E. Wskazania pedagogiczne	294
F. Trudności wychowawcze	297
G. Dojrzałość szkolna	304
Bibliografia	309
 Rozdział IX. Młodszy wiek szkolny— Opracowała LIDIA WOŁOSZYNOWA	311
A. Wstępna analiza właściwości i czynników rozwoju dzieci w młodszym wieku szkolnym.	311
1. Rozwój fizyczny	315
2. Główne formy działalności dzieci i ich znaczenie dla rozwoju osobowości	319
a. Nauka	319
b. Zabawa i praca	323
B. Charakterystyka psychicznych właściwości	326
1. Rozwój umysłowy	330
a. Wrażenia	330
b. Spostrzeganie i umiejętność obserwacji	332
c. Spostrzeganie i obserwacja a zjawisko uwagi	333
d. Pamięć i jej właściwości	340
e. Rozwój mowy	347
f. Myślenie	359
2. Rozwój sfery społecznej i uczuciowo-wolitionalnej	372
a. Problemy rozwoju społecznego	372
b. Rola rodziny w procesie uspołeczniania dzieci	375
c. Rola szkolnego kolektywu w procesie kształtowania osobowości dziecka	376
d. Poznawanie klasy i uczniów warunkiem pomyślnego kierowania ich rozwojem	377
Bibliografia	379
 Rozdział X. Wiek dorastania — Opracowały REGINA ŁAPIŃSKA i MARIA ŻEBROWSKA	382
A. Uwagi wstępne	382
1. Periodyzacja i terminologia	382
2. Rozwój psychologii wieku dorastania	383
3. Metody badań	390
B. Rozwój fizyczny	393
C. Rozwój umysłowy	403
D. Rozwój emocjonalny	410
E. Rozwój woli	415
F. Rozwój działalności i kontaktów społecznych	418
1. Stosunki rodzinne	418
2. Stosunki społeczne poza domem	421
a. Klasa szkolna	421
b. Samorządne zespoły młodzieżowe	422
c. Organizacje młodzieżowe	429
3. Rozwój heteroseksualny	433
a. Rozwój zainteresowań heteroseksualnych	434

b. Zmiany we wzajemnych stosunkach dziewcząt i chłopców	436
c. Rozwój kontaktów w stosunkach międzyjednostkowych młodzieży obojga płci	439
d. Trudności dorastających związane z ich rozwojem heteroseksualnym	442
G. Kształtowanie się osobowości	443
1. Rozwój świadomości	443
2. Rozwój zainteresowań	445
3. Tworzenie się światopoglądu	446
H. Normy rozwojowe	454
I. Trudności wychowawcze wieku dorastania	455
Bibliografia	458
Rozdział XI. Zaburzenia rozwoju — Opracowali HALINA SPIONEK i ZIEMOWIT WŁODARSKI	460
A. Uwagi wstępne	460
B. Niektóre zaburzenia rozwoju ruchowego (opr. HALINA SPIONEK)	461
1. Opóźnienie rozwoju ruchowego	461
2. Zaburzenia procesu lateralizacji	463
C. Niektóre zaburzenia rozwoju mowy (opr. HALINA SPIONEK)	467
1. Opóźnienie rozwoju słowno-pojęciowego	467
2. Jąkanie dziecięce	469
D. Niedorozwój umysłowy (opr. ZIEMOWIT WŁODARSKI)	473
E. Nerwowość dziecięca, zaburzenia nerwicowe (opr. ZIEMOWIT WŁODARSKI)	480
Bibliografia	488
Indeks nazwisk	490
Indeks rzeczowy	498
Spis ilustracji	509

PROKURATURA
POWIATOWA
WYDZIAŁ SPRAW NOWOZACISZNYCH